

УДК 338.58.65.014

Ширяєва Наталія Юріївна, кандидат технічних наук, доцент, Одеська державна академія будівництва та архітектури, вул. Дідріхсона, 4, м.Одеса, 65029, Україна, тел.: (097) 344-25-50, e-mail: n.shyriaieva@odaba.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-2233-3581>

АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА НАЦІОНАЛЬНІ АРХІТЕКТУРНІ ПРАКТИКИ ТА МІСТОБУДІВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Анотація. Глобалізація, урбанізація, зміна клімату, технологічний прогрес, інші фактори, вимагають переосмислення традиційних підходів до планування територій, тому розробка нових концепцій архітектурного планування є надзвичайно актуальним завданням у сучасному світі, який стикається з низкою соціально-економічних викликів. Метою статті є огляд тенденцій управління організаціями в сфері архітектури та містобудування, вивчення впливу глобалізації на виробничо-господарську діяльність, їх участь у процесах євроінтеграції, аналіз кращих практик та інтеграції управлінських підходів в архітектурний та будівельний процес, включаючи дослідження методів менеджменту будівельних проєктів, визначення ролі цифрових технологій у модернізації будівельної галузі. В статті описано класифікацію організацій в сфері архітектури та містобудування за типом діяльності, за функціями та ролями в проєктах, за масштабом та спеціалізацією проєктів; узагальнено досвід управління організаціями в сфері архітектури та містобудування з урахуванням євроінтеграційних процесів та цифрових технологій; визначено основні напрямки розвитку просторового планування з урахуванням принципів сталого розвитку, безбар'єрності та інклюзивності, розвитку цифрових інструментів в будівельній галузі. Серед важливих аспектів, що впливають на проєкти просторового планування є забезпечення своєчасного оповіщення населення про надзвичайні ситуації з використанням інноваційних технологій, цей показник з 2022 року стрімко зріс на 15%, та збереження об'єктів культурної спадщини. Аналіз показав, що в Україні активно відбувається міжнародна співпраця, вивчення та адаптація кращих практик з інших країн та проєктів за рахунок стратегії залучення громадськості, фінансового менеджменту, маркетингу та інших аспектів управління; міжнародної співпраці та обміну досвідом, зокрема в сфері відбудови інфраструктури громад.

Ключові слова: аналіз, будівництво, глобалізація, менеджмент, містобудівна діяльність, сталість.

Shyriaieva Nataliya, Candidate of Technical Sciences, Associate professor of Department of Management and Marketing Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, 4 Didrihsons st., Odessa, 65029, Ukraine, tel.: (097)

ANALYSIS OF THE IMPACT OF INTERNATIONAL TRENDS ON NATIONAL ARCHITECTURAL PRACTICES AND URBAN PLANNING MANAGEMENT

Abstract. Globalization, urbanization, climate change, technological progress, and other factors require rethinking traditional approaches to territorial planning, so the development of new concepts of architectural planning is an extremely urgent task in the modern world, which faces a number of socio-economic challenges. The purpose of the article is to review trends in the management of organizations in the field of architecture and urban planning, study the impact of globalization on production and economic activities, their participation in European integration processes, analyze best practices and integrate management approaches into the architectural and construction process, including research into methods for managing construction projects, and determine the role of digital technologies in the modernization of the construction industry. The article describes the classification of organizations in the field of architecture and urban planning by type of activity, by functions and roles in projects, by scale and specialization of projects; summarizes the experience of managing organizations in the field of architecture and urban planning taking into account European integration processes and digital technologies; The main directions of spatial planning development are identified, taking into account the principles of sustainable development, accessibility and inclusion, and the development of digital tools in the construction industry. Among the important aspects that affect spatial planning projects are ensuring timely notification of the population about emergencies using innovative technologies, this indicator has grown rapidly by 15% since 2022, and the preservation of cultural heritage sites. The analysis showed that in Ukraine there is active international cooperation, studying and adapting best practices from other countries and projects through the strategy of public engagement, financial management, marketing and other aspects of management; international cooperation and exchange of experience, in particular in the field of rebuilding community infrastructure.

Keywords: analysis, construction, globalization, management, urban planning, sustainability.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження обумовлена стрімкими процесами глобалізації, які кардинально змінюють сучасний світ, в тому числі сферу архітектури та містобудування. Інтеграція світових ринків, міграційні процеси, розвиток технологій та зміна кліматичних умов вимагають нових підходів до проектування та розвитку міст. Україна зазнала колосальних втрат через війну: зруйноване житло, інфраструктура, міста й села, загальна сума збитків вже перевищила 151 мільярд доларів. Для відновлення потрібно ще більше 486 мільярдів доларів протягом 10 років. Розподіл обсягів виробленої будівельної продукції за характером будівництва в 2024 році показує тенденції

зростання саме у сфері реконструкції або капітального ремонту об'єктів інфраструктури. Проблема полягає у тому, що хоча вплив глобалізації на сферу архітектури та містобудування є очевидним, його конкретні прояви та наслідки менеджменту організацій в сфері архітектури та містобудування досі недостатньо досліджені, тому необхідно з'ясувати, як глобальні процеси впливають на формування архітектурних концепцій, на які аспекти міського планування вони впливають найбільше.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми та завдання менеджменту в сфері будівельної галузі досліджуються групою вчених Станкевич Іриною Володимирівною, Яцкевич Інною Володимирівною, Сахацьким Миколою Павловичем, пропонується розвиток науково-практичних підходів щодо покращення інноваційного менеджменту в сфері будівництва, зеленого будівництва, цифровізації будівельної діяльності, маркетингу будівельних організацій [1, с. 185]. Фахівець Булка Сергій Євгенович досліджує кращі практики у сфері проектування та реконструкції готельної нерухомості як об'єктів просторового планування [2, с. 180]. Дойкова Ольга під час аналітичних досліджень визначає інноваційні технології будівельних матеріалів, які можуть бути застосовані під час реставрації та реконструкції об'єктів інфраструктури міст [3, с. 161].

Мета статті спрямована на розвиток управлінських підходів в менеджменті організацій в сфері архітектури та містобудування, які дозволять створювати високоякісне міське середовище, що відповідає сучасним законодавчим вимогам та збереже його культурну цінність.

Виклад основного матеріалу. Організації в сфері архітектури та містобудування можна класифікувати за різними критеріями залежно від типу діяльності, функцій, масштабів проєктів та сфери впливу:

1. За типом діяльності проєктні бюро та архітектурні організації – займаються розробкою архітектурних проєктів, дизайном будівель та споруд, ландшафтним плануванням; будівельні організації, які реалізують архітектурні проєкти, здійснюють будівельно-монтажні роботи та контроль за будівельними процесами; консалтингові організації, які надають консультації з питань управління проєктами, стійкого розвитку, техніко-економічного обґрунтування, правових аспектів та фінансування; інжинірингові організації, які забезпечують технічний супровід проєктів, займаються проектуванням інженерних мереж, систем та інфраструктури; організації з управління проєктами (проєктно-орієнтовані організації), які займаються управлінням життєвим циклом проєктів, плануванням, бюджетуванням, моніторингом та контролем за виконанням робіт; муніципальні та державні установи, які займаються плануванням та затвердженням містобудівних рішень, регуляторною діяльністю, контролем за дотриманням норм і стандартів у будівництві.

2. За функціями та ролями в проєкті замовники – організації чи установи, які фінансують проєкти або є ініціаторами будівництва, наприклад, міські ради, забудовники, інвестори; проєктувальники (займаються архітектурним і технічним плануванням, включаючи інженерні рішення, ландшафтний дизайн, планування простору); генпідрядники – основні підрядні організації, що

виконують основні будівельні роботи та координують субпідрядників; субпідрядники – організації, які виконують певні спеціалізовані роботи (електромонтажні, оздоблювальні, сантехнічні, вентиляційні); контролюючі організації (забезпечують відповідність проєкту нормам безпеки, стандартам якості, екологічним вимогам).

3. За масштабом та спеціалізацією проєктів міжнародні організації (організації, які працюють на глобальному рівні, реалізуючи масштабні проєкти в різних країнах, часто мають великі ресурси та працюють з великими містами або урядами); національні та регіональні організації (які працюють на внутрішньому ринку, займаються як локальними, так і державними проєктами, зокрема інфраструктурою та житловим будівництвом); локальні бюро (малий та середній бізнес, спеціалізується на проєктах невеликих масштабів, наприклад, приватні будинки, ландшафтні проєкти, реконструкція невеликих об'єктів).

4. За формою власності приватні компанії, які працюють на комерційній основі, часто реалізують проєкти для приватних замовників, інвесторів; державні установи та підприємства, які фінансуються з державного бюджету, виконують завдання з регулювання містобудівної діяльності, затвердження генеральних планів, реалізації соціальної та інфраструктурної політики; комунальні підприємства (місцеві органи влади, відповідальні за розвиток інфраструктури та благоустрій, забезпечують місто базовими послугами, підтримують житлово-комунальне господарство).

5. За сферою спеціалізації архітектурні організації загального профілю, які займаються широким спектром проєктів: житлове, комерційне будівництво, реконструкція та відновлення об'єктів, закладів освіти тощо; спеціалізовані архітектурні організації, які фокусуються на певних типах проєктів, наприклад, промислове будівництво, спортивні об'єкти, культурно-розважальні центри; містобудівні організації, які спеціалізуються на комплексному плануванні міських територій, інфраструктури, розвитку транспортної мережі; організації з ландшафтного дизайну, які займаються озелененням, дизайном парків, скверів, громадських просторів.

Наведена вище класифікація дозволяє зрозуміти структуру сфери архітектури та містобудування, допомагає виокремити організації за їхніми функціями, масштабами проєктів та особливостями менеджменту організацій.

Глобалізація значно впливає на архітектурні концепції та міське планування, сприяючи розвитку нових підходів, технологій і тенденцій.

Уніфікація архітектурних стилів. Глобалізація сприяє поширенню єдиних стандартів і стильових тенденцій у світовій архітектурі. Зокрема, міста в різних країнах все частіше використовують схожі архітектурні рішення та матеріали, що призводить до появи будівель, схожих за зовнішнім виглядом. Наприклад, скляні хмарочоси, торгові центри і багатофункціональні комплекси стають типовими у багатьох великих містах, водночас це може призводити до втрати локальної ідентичності та культурних особливостей.

Впровадження інноваційних технологій. Завдяки обміну знаннями та інноваціями між країнами, нові технології швидко поширюються в архітектурі та містобудуванні. Це стосується таких технологій, як BIM (Building Information

Modeling), енергоефективні будівельні матеріали, розумні міські рішення, включаючи сенсори для контролю трафіку, якість повітря та інші елементи розумного міста (*Smart City*).

Екологічна стійкість та зелене будівництво.

Зростання глобальної уваги до екології та змін клімату призвело до поширення концепції стійкого розвитку. Архітектурні проєкти орієнтуються на зменшення вуглецевого сліду, економію ресурсів та інтеграцію природних компонентів, впровадження зелених дахів, систем переробки води, сонячних панелей, використання екологічно чистих матеріалів та методів будівництва.

Екологічна стійкість та зелене будівництво - це підходи до архітектури й будівництва, що спрямовані на мінімізацію впливу на довкілля, збереження природних ресурсів і забезпечення сталого розвитку для майбутніх поколінь, включають екологічні принципи від проєктування до експлуатації будівлі. Екологічна стійкість в сфері архітектури та містобудування - це здатність забудови й міського середовища підтримувати баланс між використанням ресурсів та відновленням довкілля. Основними цілями екологічної стійкості є: збереження ресурсів, використання відновлюваних матеріалів, мінімізація води та енергії, ефективне управління відходами; зниження викидів СО і парникових газів через енергоефективність та перехід на чисті джерела енергії; захист біорізноманіття, збереження природних середовищ існування, відновлення зелених зон, інтеграція природних екосистем в міське середовище.

Зелене будівництво є практикою проєктування, зведення та експлуатації будівель з урахуванням екологічних факторів. Воно використовує методи та матеріали, що сприяють сталому використанню ресурсів і поліпшують якість життя. Основними принципами зеленого будівництва є: енергоефективність, застосування енергозберігаючих технологій, таких як сонячні панелі, системи відновлення тепла, утеплення та ізоляція будівель; водозбереження, проєктування систем збору дощової води, використання водозберігаючих пристроїв і систем рециркуляції води; екологічні матеріали, використання матеріалів з низьким вмістом шкідливих речовин, матеріалів вторинної переробки, які мають довгий життєвий цикл та легко підлягають повторному використанню; зелені дахи та фасади, створення зелених дахів і вертикальних садів, які знижують теплове навантаження на будівлю, очищують повітря і створюють сприятливий мікроклімат; мікроклімат та якість повітря, поліпшення вентиляції, використання екологічних матеріалів для внутрішньої обробки, що підвищують якість повітря. Впливом та перевагою зеленого будівництва є сприяння зниженню енергоспоживання, покращенню якості повітря, зменшенню вуглецевого сліду та створенню комфортніших умов для мешканців. Це частина глобальної стратегії переходу до більш сталого та відповідального використання ресурсів, де екологічна стійкість стає основою урбаністичного планування та архітектури.

Міста як центри світового туризму та бізнесу. Глобалізація посилює конкуренцію між містами, що змушує їх активно розвивати туристичні й бізнес-центри. Це сприяє появі масштабних інфраструктурних проєктів, наприклад, розважальні комплекси, музеї, виставкові центри, готелі, стадіони.

Такі об'єкти часто створюються відомими архітекторами і стають візитними картками міст, наприклад, Оперний театр в Сідней чи Бурдж-Халіфа в Дубаї.

Зростання багатофункціональності та компактності. Глобалізація сприяє розвитку багатофункціональних центрів, де житлові, комерційні та розважальні зони інтегровані в єдиний простір. Такі комплекси дозволяють зменшити транспортні витрати, знижують забруднення та оптимізують використання простору. Особливо це актуально для мегаполісів, де важливо ефективно використовувати кожен квадратний метр території. Багатофункціональність у сфері архітектури та містобудування - це підхід до проектування, який передбачає створення будівель, споруд і просторів, що поєднують різні функції в одному об'єкті або на одній території. Такий підхід дозволяє зменшити необхідність переміщень між різними об'єктами, підвищити ефективність використання простору та покращити доступність для жителів.

Основні аспекти багатофункціональності включають:

- житлові, комерційні та соціальні функції в одному об'єкті, будівлі можуть містити квартири, офіси, магазини, кафе, спортивні зони та культурні заклади, що забезпечує комфорт мешканцям і створює динамічне міське середовище;

- поєднання внутрішніх і зовнішніх просторів, багатофункціональні проекти включають відкриті зони - такі як парки, пішохідні зони та площі, що забезпечує активне використання простору і підвищує привабливість для громадян;

- інтеграція транспортної інфраструктури, планування багатофункціональних просторів часто передбачає легкий доступ до громадського транспорту, велосипедних доріжок і паркувань, що сприяє зниженню залежності від особистого автотранспорту;

- гнучкість і адаптивність простору, багатофункціональні об'єкти часто проєктуються так, щоб простір можна було легко переобладнати для нових потреб, що особливо актуально для адаптації до змін у вимогах до будівель та міських просторів.

Завдяки багатофункціональності міста можуть ефективніше використовувати ресурси, підвищувати якість життя жителів, скорочувати кількість переїздів, сприяти соціальній взаємодії та створювати стійкі умови для розвитку.

Тенденція до урбанізації та розширення міст.

Глобалізація посилює урбанізацію, зокрема у країнах, що розвиваються. Це призводить до зростання потреби в житлі, інфраструктурі та послугах, що стимулює планування нових міських районів, розвиток транспортних систем, медичних та освітніх закладів. Водночас це висуває високі вимоги до планування міст і забезпечення умов для гармонійного росту, що включає доступ до зелених зон, комунікацій та соціальної інфраструктури.

Урбанізація та розширення міст - це процеси зростання та розвитку міських територій, які спричинені збільшенням міського населення і потребою у нових житлових, комерційних та інфраструктурних об'єктах. Урбанізація є явищем переходу від сільського способу життя до міського, вона супроводжується зростанням частки міського населення, розвитку міст і

збільшенням їхньої економічної значущості. Розширення міст пов'язане з їхнім фізичним ростом у нові території та іноді включає приєднання сільських територій. Такий процес забезпечує збільшення площі міських забудов для розміщення житлових і промислових об'єктів, а також соціальних та інфраструктурних потреб.

Урбанізація та розширення можуть стимулювати економічний розвиток, але ці процеси створюють й негативні виклики, зокрема перевантаження інфраструктури, швидке зростання міст може призвести до нестачі ресурсів (вода, електроенергія), та недостатнього обслуговування; екологічні проблеми (вирубка лісів, забруднення повітря, зростання відходів є одними з наслідків урбанізації); соціальна нерівність (розширення міст часто спричиняє нерівномірний розподіл послуг, що може створювати економічні та соціальні диспропорції). Таким чином, урбанізація та розширення міст - це складні процеси, які потребують збалансованого підходу для збереження соціальної, економічної та екологічної стійкості міських середовищ.

Розвиток транспортної інфраструктури.

Завдяки глобалізації міста прагнуть покращити мобільність і створюють транспортні хаби, інтегровані з іншими системами. Це включає розвиток метро, швидкісних залізниць, трамваїв, автобусних систем, вело- та пішохідних зон. Важливо також враховувати інклюзивність транспортної системи, доступність для людей з обмеженими можливостями та екологічність.

Відповідність потребам різних культур та етнічних груп.

Зростаюча міграція і мультикультурність впливають на архітектурні рішення та міське планування. Міста враховують потреби різних етнічних груп, створюючи громадські простори, релігійні споруди, культурні центри та зони для відпочинку, що відповідають традиціям і вимогам різних культур. Це сприяє інтеграції й гармонії в суспільстві.

Розумні міста (Smart Cities).

Концепція розумного міста стала важливою завдяки глобалізації. Розумні міста впроваджують цифрові технології для управління інфраструктурою, ресурсами, трафіком та безпекою. Це робить міста більш зручними для мешканців, ефективними і екологічно чистими. Завдяки обміну технологіями та досвідом міста в усьому світі швидко адаптують цифрові інновації, щоб покращити якість життя. Таким чином, глобалізація сприяє розвитку нових концепцій в архітектурі та містобудуванні, водночас піднімаючи виклики збереження культурної ідентичності, вирішення екологічних проблем та забезпечення стійкого зростання міських територій.

Методи інтеграції об'єктів культурної спадщини в нові архітектурні проєкти.

Інтеграція об'єктів культурної спадщини в нові архітектурні проєкти є важливим аспектом сучасного містобудування, що дозволяє зберегти історичну цінність і культурну ідентичність міста, водночас задовольняючи потреби сучасного життя. Нижче наведено огляд основних методів, які використовуються для інтеграції об'єктів культурної спадщини в нові архітектурні проєкти.

1. Реконструкція та реставрація. Метод передбачає відновлення історичних будівель з максимальною увагою до збереження автентичності. Реконструкція може включати відтворення зруйнованих елементів, а реставрація – відновлення пошкоджених деталей. Водночас можна використовувати сучасні матеріали та технології, що допомагають зберегти об'єкт на тривалий час.

2. Адаптивне повторне використання. Адаптивне використання старих будівель дозволяє зберегти їхню історичну цінність, пристосовуючи до сучасних потреб. Наприклад, старі промислові будівлі можуть бути перетворені на офіси, житлові комплекси, художні галереї або громадські простори. Це підхід не тільки зберігає культурні об'єкти, але й знижує витрати на будівництво нових споруд, оптимізуючи використання ресурсів.

3. Інтеграція архітектурних елементів в новий дизайн. Нові архітектурні проекти можуть включати автентичні елементи культурної спадщини, такі як фасади, арки, скульптури або декоративні елементи. Такий підхід дозволяє гармонійно поєднати історію і сучасність, підкреслюючи значущість культурних об'єктів, наприклад, старі фасади можуть бути збережені як частина нової будівлі.

4. Концепція місто в місті. В межах великих проєктів старі будівлі або історичні квартали залишаються у своєму первісному вигляді, а навколо них будуються нові будівлі, що утворюють місто в місті. Це створює сучасний міський простір, який поважає історичні межі та стиль, одночасно інтегруючи нові архітектурні рішення.

5. Застосування технологій доповненої та віртуальної реальності. Сучасні технології, такі як доповнена реальність (AR) і віртуальна реальність (VR), дозволяють створювати інтерактивні елементи, які збагачують об'єкти культурної спадщини. Використання AR у нових проєктах може розширити знання про історичні об'єкти, пропонуючи віртуальні тури чи додаткову інформацію для відвідувачів.

6. Зонування і створення буферних зон. Для захисту об'єктів культурної спадщини важливе значення має створення буферних зон, які розділяють історичну будівлю від нових об'єктів, захищаючи її від впливу зовнішнього середовища та можливих ризиків. Такий підхід допомагає зберегти оригінальність об'єкта та створює візуально гармонійне середовище.

7. Діалог між старим і новим (концепція контрасту). Створення контрасту між сучасними елементами і культурною спадщиною дозволяє підкреслити історичне значення об'єкта, нова архітектура спеціально відрізняється за стилем та матеріалами, аби акцентувати увагу на історичній будівлі. Наприклад, використання скла та металу поруч з кам'яними фасадами старих будівель може підкреслити унікальність і контекст культурної спадщини.

8. Створення громадських просторів навколо культурних об'єктів. Формування громадських зон, таких як площі, сквери, набережні навколо об'єктів культурної спадщини, надає можливість зберегти ці об'єкти як центральні елементи міського простору. Такий підхід допомагає залучити людей до взаємодії з історичними місцями, зберігаючи культурне значення і одночасно підвищуючи соціальну цінність території.

9. Інклюзивне планування з урахуванням інтересів громади. Важливим аспектом є залучення громади до процесу інтеграції культурних об'єктів, що сприяє збереженню соціального значення цих об'єктів для місцевих мешканців. Консультації з громадськістю дозволяють врахувати побажання і потреби місцевих мешканців, зберігаючи зв'язок між культурною спадщиною і сучасними соціальними запитами.

10. Юридичні та фінансові механізми збереження культурної спадщини. Розробка законодавства та створення фінансових стимулів для забудовників допомагає інтегрувати культурну спадщину в нові проекти. Це може включати податкові пільги, гранти, фінансування реставраційних робіт та програми підтримки з боку держави чи місцевих органів влади, що допомагає зберегти історичні об'єкти при розробці нових проектів.

Таким чином, інтеграція культурної спадщини в сучасну архітектуру та містобудування дозволяє створювати унікальні міські простори, які поєднують історію та інновації, зберігаючи культурну ідентичність міст та підвищуючи їх привабливість для мешканців і туристів.

Основні фази життєвого циклу проектів в сфері архітектури та містобудування з урахуванням принципів сталого розвитку враховує як технічні аспекти, так і вплив на громаду та екологію, що є особливо важливим у містобудуванні. Зміст проектів у сфері архітектури та містобудування містить кілька етапів життєвого циклу, серед яких:

- ініціація (аналіз сталого розвитку, оцінка потреб з урахуванням довгострокових екологічних і соціальних цілей, визначення можливостей зменшення впливу на довкілля, включаючи збереження природних ресурсів);

- проектування (інтеграція принципів стійкого дизайну, розробка архітектурних і ландшафтних рішень, що враховують природну циркуляцію повітря, використання сонячної енергії, управління дощовими водами та зелені зони для зниження температурного впливу, енергоефективність і відновлювальні ресурси, вибір матеріалів з низьким вмістом вуглецю, оптимізація використання природного освітлення, інтеграція сонячних панелей або геотермальної енергії, вплив на громаду, консультації з місцевими жителями та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення прозорості і врахування потреб спільноти, розробка інклюзивних просторів для всіх соціальних груп);

- будівництво (зелені технології, використання сучасних будівельних технологій, які мінімізують відходи, оптимізують використання ресурсів і включають переробку матеріалів, управління відходами, впровадження систем для роздільного збору та переробки будівельних відходів, мінімізація утворення сміття);

- введення в експлуатацію (екологічне тестування, оцінка енергоефективності та тестування систем для забезпечення дотримання екологічних стандартів. перевірка відповідності принципам сталого будівництва, навчання користувачів, інформування майбутніх користувачів та експлуатаційного персоналу про стійкі практики, такі як ефективне

використання енергії та води, моніторинг і звітність, запровадження систем для відстеження споживання ресурсів та оцінки впливу на довкілля);

- експлуатація та обслуговування (енергоефективне управління, підтримка екосистеми міста), закриття проєкту або повторне використання.

Аналіз зовнішнього середовища будівельних організацій вказує на стимуляцію переходу на електротранспорт шляхом розбудови зарядних станцій та інших елементів інфраструктури, активний розвиток мережі електрозарядних станцій та популяризувати використання електромобілів серед населення, створення сприятливих умов для широкого впровадження електротранспорту, зокрема, шляхом фінансової підтримки та податкових пільг, комплексного розв'язання питань розвитку електротранспорту, включаючи менеджмент виробництва, маркетинг та обслуговування електромобілів; створення умов для розвитку інноваційної транспортної інфраструктури за участі держави та місцевого самоврядування, забезпечення доступності сучасних транспортних засобів та послуг для населення шляхом залучення держави та громад до інфраструктурних проєктів, зокрема з питань безбар'єрності та інклюзії; зростання динаміки гарантування рівних можливостей доступу до Інтернету для всіх верств населення та зменшення цифрового розриву шляхом забезпечення універсального доступу до Інтернет, створення єдиного цифрового простору, доступного для всіх громадян [5]. Крім того, Міністерство розвитку громад та територій продовжує системну роботу з міжнародними фінансовими організаціями, донорами і урядами країн-партнерів щодо залучення фінансування та технічної допомоги. У 2024 році вдалося залучити на відновлення та розвиток більше 1 млрд 115 млн доларів.

На прикладі будівельних організацій Одеської області, зокрема Одеської філії Державного підприємства НДІпроектреконструкція, аналіз показав, що на споживчому ринку з питань послуг, пов'язаних з архітектурою та містобудуванням, реалізуються послуги по таких видах: завершальні будівельні роботи вартістю 21 млн грн; архітектурні та супутні послуги вартістю 5,5 млн грн; послуги у сфері містобудування вартістю 3,4 млн грн; послуги музеїв та послуги зі збереження історичних пам'яток і будівель вартістю 600 тис. грн; послуги з технічного огляду та випробовувань вартістю 500 тис грн; послуги у сфері наукових досліджень та експериментальних розробок вартістю 500 тис грн; послуги з організації виставок, ярмарок і конгресів вартістю 480 тис. грн; послуги з обробки даних вартістю 400 тис грн; послуги з управління будівельними проєктами вартістю 260 тис грн; консультаційні послуги у галузях інженерії та будівництва вартістю 31 тис грн [4].

В 2024 році серед крупних замовників будівельних послуг Одеської філії Державного підприємства НДІпроектреконструкція у сфері відновлення інфраструктури міст є управління капітального будівництва Одеської міської ради вартістю понад 4,6 млн грн, регіональна філія «Одеська залізниця» ПАТ «Укрзалізниця» понад 1,2 млн грн, відділ охорони здоров'я Чорноморської міської ради 450 тис. грн, опорний заклад-ліцей Березівської міської ради Одеської області сумою 230 тис грн, серед замовників також Управління капітального будівництва Миколаївської міської ради обсягом близьк 208 тис

грн. За звітний період фінансові результати досліджуваної будівельної організації порівняно з минулим періодом у цілому показують задовільний тренд, у тому числі: чистий прибуток у 2024 року склав 1713 тис грн; активи зросли та складають 6035 тис грн. Усього оборотні активи зросли з 4639 тис грн до 5203 тис грн. У 2024 році власний капітал збільшився з - 1506,0 тис грн до - 883 тис грн. Таким чином, звітні показники балансу зросли на 556 тис грн до 6035 тис грн. Фінансові результати досліджуваної будівельної організації показує різні тренди, але в сумі вони збиткові: чистий дохід від реалізації будівельної продукції у звітному періоді зріс до 1813 тис грн; чистий фінансовий результат зменшився від мінус 1752 до мінус 623 тис грн [4]. Чинники, що вплинули на зміну рівня операційних витрат: зростання цін на будівельні матеріали та обладнання; заробітна плата працівників; енергоносії; податкова політика; ефективність виробничих процесів; конкуренція на ринку. Одеська філія державного підприємства НДІпроектреконструкція з 2015 року отримала кошти на суму 25870 тис грн. Отже, на прикладі провідних організацій показано тренд інтеграції управлінських практик в послуги, пов'язані з архітектурою та містобудуванням, зокрема реконструкції об'єктів інфраструктури міст.

Висновки. Мета дослідження полягала у аналізі впливу глобалізації на архітектурні концепції та міське планування, визначено основні тенденції та виклики адаптації міст до нових умов. З урахуванням вищенаведеного розроблені пропозиції щодо вдосконалення менеджменту будівельних організацій в сфері архітектури та містобудування. По - перше, запроєктовано ієрархію рівнів стратегічного планування та координації між учасниками процесів відбудови, це: представники місцевої влади, будівельних організацій, інженерних служб, представників закладів вищої освіти, вчених, експертів, міжнародних партнерів, бізнесу, громадськості як з України так й представників інших країн, наприклад, українські діаспори. Аналіз показав збільшення бюджетних витрат на об'єкти відбудови комунальної власності, модернізації інженерно-транспортної інфраструктури, в тому числі враховано будівельні роботи капітального ремонту внутрішніх мереж електропостачання зі встановленням джерел резервного живлення для постійного забезпечення енергією об'єктів громад. Виявлено, що глобалізація значно впливає на архітектурні концепції та міське планування, сприяючи розвитку нових підходів, технологій і тенденцій, зокрема уніфікація архітектурних стилів. впровадження інноваційних технологій, екологічна стійкість та зелене будівництво, міста як центри світового туризму та бізнесу, зростання багатофункціональності та компактності, тенденція до урбанізації та розширення міст, розвиток екологічно чистої транспортної інфраструктури, відповідність потребам різних культур та етнічних груп. По-друге, аналіз показав, що в Україні відбувається активна міжнародна співпраця, яка є основою для консолідації зусиль задля відновлення та розвитку інфраструктури міст. В рамках Програми відновлення України від Європейського Інвестиційного Банку здійснено вибірку 50 млн євро, що дозволить фінансувати роботи по 157 відібраних субпроектах з відновлення соціальної і критичної

інфраструктури, теплозабезпечення, транспортної інфраструктури, житлової інфраструктури. Завдяки міжнародній співпраці відібрано 87 громад для проведення термомодернізації громадських будівель в рамках програми Енергоефективність громадських будівель в Україні (на суму близько 93,8 млн USD (85,3 млн євро). Для реалізації затверджено 12 проєктів теплопостачання, водопостачання та водовідведення, зовнішнє освітлення, поводження з побутовими відходами в рамках Програми розвитку муніципальної інфраструктури України (загальна вартість 200 млн USD). Тому пропонується активізація участі будівельних організацій в проєктах в сфері архітектури та містобудування.

Література:

1. Станкевич І.В., Яцкевич І.В., Сахацький М.П., Сакун Г.О., Бедрій Д.І., Окландер І.М. Будівельні організації: сучасні тренди, виклики та трансформації в цифрових умовах ведення бізнесу: монографія. За заг. ред. І.В. Станкевич, І.В. Яцкевич. Одеса: Одеська державна академія будівництва та архітектури, 2024. 197 с
2. Булка С.Є. Управління проєктом реконструкції п'ятизіркового готелю на 111 місць. Управління проєктами: проєктний підхід в сучасному менеджменті. матер. XV Міжн.наук.-практ. інтернет-конф. 19-20 жовтня 2024 р. Одеса: Одес. держ.акад.будівн. та арх. 2024. Одеса: ОДАБА, 2024. 778 с. С. 180-184.
3. Дойкова Ольга. Сучасні досягнення в галузі цивільного будівництва. Маркетингові технології розвитку бізнесу. Редакція: Михайло Окландер, Магдалена Вежбік-Стронська. Серія монографій Факультет архітектури, будівництва та прикладного мистецтва. Катовицька технологічна школа. Монографія 32, 2020. С. 156-163.
4. Сайт «Організації - Clarity Project» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://clarity-project.info/edrs>.
5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>

References:

1. Stankevych I.V., Yatskevych I.V., Sakhatskyi M.P., Sakun H.O., Bedrii D.I., Oklander I.M. (2024) *Budivelni orhanizatsii: suchasni trendy, vyklyky ta transformatsii v tsyfrovyykh umovakh vedennia biznesu: monohrafiia [Construction organizations: modern trends, challenges and transformations in digital business environments: monograph]*. Za zah. red. I.V. Stankevych, I.V. Yatskevych. Odesa: ODABA [in Ukrainian].
2. Bulka, S.E. (2024) *Upravlinnia proiekтом rekonstruktsii piatyzirkovoho hoteliu na 111 mistis [Project management of a five-star hotel with 111 beds]*. Proceedings from UPPPDМ '15: 15 *Mizhnarodna naukovopraktychna internet-konferencia «Upravlinnia proektamy: proektnyi pidkhid v suchasnomu menedzhmenti» - The Fifteenth International Scientific and Practical Conference «Project management: a project approach in modern management»*. (pp. 180-184) Odesa: ODABA. [in Ukrainian].
3. Olha Doikova (2020). *Suchasni dosiahnennia v haluzi tsyvilnoho budivnytstva [Modern achievements in the civil engineering industry]*. *Marketynhovi tekhnolohii rozvytku biznesu - Marketing technologies of business development*. (pp. 156-163). Poland: «Katowice School of Technology». [in Poland].
4. Sait «Orhanizatsii - Clarity Project» [Sait Organizations - Clarity Project]. clarity-project.info/edrs Retrieved from <https://clarity-project.info/edrs>. [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2025 rik» [The Law of Ukraine «About the State Budget of Ukraine for 2025»]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text> [in Ukrainian].